

Nr 615.

Av herr **Gustafsson** i Välsnäs m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 227, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 227 angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område har Kungl. Maj:t föreslagit, att inlösningspriset för vete bestämmes till 16 kronor och 50 öre för deciton och för råg 15 kronor och 50 öre för deciton. Detta innebär en sänkning av de beträffande 1934 års skörd tillämpade inlösningspriserna med 1 krona och 50 öre, men enligt jordbruksministrernas uttalande i propositionen skulle denna sänkning i allt väsentligt betingas av billigare lagringskostnader. Häremot torde kunna erinras att jordbrukarna icke kunna vinna härpå, enär de i stor utsträckning lagra sin spannmål inom egna lagerlokaler. Att gå högre i fråga om priserna på brödsäd anser jordbruksministern icke böra ifrågakomma, då detta skulle innebära, att brödsädespriserna icke anpassades efter rådande prisläge för animalieprodukter. Åstadkommes högre priser leder detta, heter det vidare, ofrånkomligen till en ökning i brödsädesodlingen med därav föranledd överproduktion.

Denna motivering för en sänkning av inlösningspriserna för brödspannmål synes oss icke vara hållbar. De främsta orsakerna till det nuvarande överskottet på vete och råg äro de sällsynt stora och kvalitativt utmärkta skördarna under de senaste åren och de för sent vidtagna åtgärderna för fodersädsodlingen. Det kan icke vara rimligt att jordbrukarna på grund härav skola vidkännas ett försämrat ekonomiskt utbyte från denna produktionsgren. Den utvidgning av framför allt veteodlingen, som ägt rum under de senare åren, är visserligen stor, men det bör påpekas, att den i år företagna arealinventeringen visat en anmärkningsvärd tillbakagång för såväl vete- som rågodlingen i stort sett över hela landet. Särskilt framträdande är minskningen av arealerna för vårvete men jämväl för höstvete inom de jordbruksområden, där spannmålsodlingen av ålder haft en avsevärd omfattning. År 1933 utgjorde den totala vetearealen i Svealand och Götaland 306,995 hektar, år 1934 297,839 hektar samt den i år beräknade 288,646 hektar. När denna minskning ägt rum oaktat ett jämförelsevis högt prisläge, torde farhågorna för en ökad veteproduktion vara i hög grad överdrivna, även om inlösningspriserna bibehållas vid sin nuvarande storlek.

Det bör i detta sammanhang även erinras om, att den största ökningen av brödsädesodlingen ägde rum vid en tidpunkt, då depressionen för den animaliska produktionen på allvar inträdde med starkt fallande priser på särskilt smörmarknaden. Även om den ovannämnda arealminsk-

ningen icke är så stor vid en jämförelse med ökningen åren därförut är dock tendensen tydlig, vilket med all sannolikhet ytterligare kommer att visa sig, när de prisstödjande åtgärderna för den inhemska fodersädsodlingen hunnit verka en längre tid.

Vid en närmare granskning av det vid arealinventeringarna under de senare åren framkomna siffermaterialet finner man, att särskilt veteodlingen fått en ökad utbredning vid det medelstora och mindre jordbruket i de delar av landet, där den animaliska produktionen har naturliga förutsättningar, ett förhållande, som säkerligen står i samband med det försämrade läget för mjölk-, fläsk- och fodersädsproduktionen.

Mot en sänkning av inlösningspriserna talar enligt vår mening även det förhållandet, att en icke obetydlig prissänkning på brödspannmål ägt rum under de senare åren. Sålunda var medelpriset för svenskt vete år 1931 — det år då inlösningsförfarandet infördes — 19 kronor 11 öre, 1932 17 kronor 40 öre, 1933 17 kronor 28 öre samt 1934 16 kronor 97 öre allt per deciton. Samma fallande tendens kan konstateras även beträffande den inhemska rågen. Till jämförelse kan nämnas att medelpriset för svenskt vete enligt Sveriges allmänna lantbrukssällskaps noteringar var under åren 1909—1913 17 kronor för deciton. Vetepriset i fjol låg alltså något under förkrignivån. Skulle inlösningspriserna enligt Kungl. Maj:ts förslag ytterligare sänkas, torde medelpriserna bli betydligt lägre än före kriget.

Det bör även påpekas att en prissänkning för den inhemska brödsäden skulle stå i strid med den penningpolitik, för vilken riksdagen uttalat sig. En återhämtning av den inhemska prisnivån har ansetts önskvärd och väl motiverad. Det kan sålunda icke vara riktigt, att samtidigt som en prisstegring försiggår inom näringslivet i övrigt jordbruket får priserna för sina viktigare saluproducter sänkta till en nivå, som blir lägre än den före 1914. Man bör härvid även taga hänsyn till de sociala konsekvenserna av en prissänkning i form av försämrade möjligheter för det spannmålsodlande jordbruket att uppehålla den nuvarande lönestandarden för sin arbetskraft. Denna är redan nu i förhållande till andra arbetargrupper allt för lågt betald, varför en försämring av dess levnadsvillkor från samhällets synpunkt måste anses mycket olycklig. Faran härför är desto större som skördeutbytet i år icke kan väntas bli så stort eller kvalitativt sett så gynnsamt som fallet varit under de tre senaste åren. Från skilda delar av landet rapporteras nämligen att höstsäden icke övervintrat så väl. Den i år sena våren torde också bidra till att brödsädesskörden icke blir av den omfattning som sistlidne år. Redan av detta skäl saknas anledning att ytterligare sänka inlösningspriserna.

Kungl. Maj:t föreslår vidare en veteavgift å 2,5 öre per kilogram på inhemskt och utländskt vete för att tagas i anspråk huvudsakligen för bestridande av kostnaderna för regleringen under det skördeår, som avgift upptages. Även om, såsom erfarenheten visat, veteavgiften har

många praktiska olägenheter och påminner om krigsårens regleringsapparat, torde den under nuvarande förhållande vara ofrånkomlig. Då avgiften, som avses vara en förmalningsavgift, är ganska hög, torde den trycka priserna på den inhemska brödsädesmarknaden under den tid, prisbildningen är fri. På grund av ovan anförda skäl anse vi, att inlösningspriset för höstvetete bör bli lägst 18 kronor för deciton samt för vårvete samma pris jämte nu gällande pristillägg. Den fördyring av kvarnindustriens råvara, som dessa priser kunna leda till, blir så obetydlig, att den knappast nämnvärt inverkar på mjölpriset.

Kungl. Maj:t föreslår visserligen icke upphävande av möjligheten att uttaga en införselavgift av 5 kronor per deciton på vete och råg, men i propositionen uttalas att denna avgift till en början icke skulle upptagas. För närvarande gäller en importavgift av 5 kronor per deciton. Denna importavgift synes oss böra bibehållas oförändrad. Även om några större belopp för närvarande icke kunna beräknas inflyta till statsverket genom denna avgift, är den dock av betydelse, emedan avgiften stegrar kvarnindustriens intresse att använda så litet utländskt vete som möjligt, varigenom förbrukningen av inhemska råvaror ökas.

Ett bibehållande av de nuvarande inlösningspriserna får emellertid till följd, att en höjning av priserna på den inhemska fodersäden blir nödvändig för att minska prisspanningen mellan brödsäd och fodersäd. För att uppnå detta mål bör den nuvarande importavgiften å 3 kronor per deciton för havre och majs höjas till 5 kronor för deciton. Faran för en alltför stor prisspanning mellan brödsädes- och fodersädspriserna kommer att minskas i samma mån, som brödsädesöverskottet kommer att förbrukas, emedan efterfrågan på fodersäd därefter stiger. Ett villkor här för är dock, att importregleringen på havre, majs och kli hålles så stram som möjligt. Ett fast prisläge på fodersäds- och brödsädesmarknaden kommer, såsom jordbruksministern anser sig redan ha kunnat konstatera, att få gynnsamma verkningar på jordbruksproduktionen i dess helhet.

Det får emellertid från såväl statens som jordbrukets synpunkt anses högeligen angeläget, att statsverket icke åsamkas onödiga ekonomiska förluster för stödåtgärderna. De stora tidigare förlusterna på spannmålsregleringen tala härvid sitt tydliga språk. Uteslutet är icke att abnormt stora och kvalitativt höga brödsädeskördar även framdeles kunna erhållas, även om arealerna för vete och råg — som det kan väntas — ytterligare minskas. Risker för ett större brödsädesöverskott än det, som är önskvärdt för att uppehålla en jämn inmalning och mjölkvalitet, är visserligen efter foderregleringens tillkomst icke så stora, men man bör räkna därmed. En produktionsreglering — utom genom stöd åt foderodlingen — torde lättast kunna uppnås, om kvalitetsfordringarna på höstvetete skärptes på det sättet att det av Kungl. Maj:t föreslagna Svenska spannmålsaktiebolaget vid sina inköp toge hänsyn till råproteinhalten och be-

talade ett högre pris för det proteinrika vetet. Man skulle också kunna tänka sig en bedömning efter glutenhalten. Några tillräckligt exakta metoder härför finnas dock ännu icke utexperimenterade, men de pågående arbetena på detta område vid Sveriges utsädesförening i Svalöv lova gott för framtiden. Genom en dylik kvalitetsbedömning och betalning efter bakkingskvaliteten skulle man automatiskt, utan några betungande och krisartade statliga ingripanden, kunna överföra icke obetydliga kvantiteter vete till foderändamål. Förslag i dessa spörsmål har professor Å. Åkerman i Svalöv framfört i skrivelse till statens spannmålsnämnd. De här berörda för spannmålsregleringen betydelsefulla problemen borde snarast bringas till en lösning. Ett anslag å 5,000 kronor för dessa undersökningar till Sveriges utsädesförenings cereallaboratorium i Svalöv vore väl motiverat.

För att nedbringa saluöverskottet av brödsäden i händelse av nya utomordentligt rika och goda skördar kan jämväl den möjligheten tänkas att utmalningsprocenten vid mjöltillverkningen minskas. Ett dylikt ingripande skulle givetvis medföra åtskilliga olägenheter för kvarnindustrien och kräva vissa kontrollåtgärder. En sådan utväg torde därför endast i exceptionella fall böra anlitas. En undersökning om möjligheterna att genomföra en sådan anordning borde företagas genom statens spannmålsnämnd eller genom den av Kungl. Maj:t föreslagna statens jordbruksnämnd.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna tvångsinblandningen av smör i margarin såsom en mera tillfällig åtgärd bör enligt vår mening icke förverkligas. Starka invändningar ha som bekant från skilda håll gjorts mot denna anordning, vilken i vissa länder försökts men icke utfallit till belåtenhet för jordbruket. Någon varaktig lösning av frågan angående undanskaffande av förefintligt produktionsöverskott av smör innebär icke denna anordning, framhåller med rätta jordbruksministern i Kungl. Maj:ts proposition. Ej heller en ytterligare höjning av margarinaccisen för den händelse avsättningssvårigheterna för smör och andra mejeriprodukter skulle skärpas kan, anför jordbruksministern, anses utgöra någon slutgiltig lösning av problemet. Av allt att döma kommer mjölkproduktionen att stiga, varigenom avsättningssvårigheterna ökas. Detta är desto mera betänkligt som denna produktionsgren är vårt jordbruks ojämförligt viktigaste. Smör- och margarinproblemet hör vidare intimt samman med vårt folks försörjning och måste förr eller senare på ett eller annat sätt lösas.

De nuvarande stödåtgärderna för mjölkproduktionen samt de av Kungl. Maj:t föreslagna kunna sålunda endast betraktas som provisoriska.

Det synes oss därför redan nu böra tagas i övervägande, huruvida icke mera effektivt verkande åtgärder än de av Kungl. Maj:t föreslagna böra vidtagas för att stärka det svenska smörets ställning på hemmamarknaden samt där bereda det ökad avsättning. Den propaganda för ökad an-

vändning av mjölk och mejeriprodukter, som Svenska mejeriernas riksförening och föreningen Mjölpropagandan under de två senaste åren bedrivit, har givit goda resultat. Ett fortsatt utvidgat propagandaarbete i detta syfte med användande av medel från mjölkavgifterna är särskilt nu önskvärt för att inte säga nödvändigt på grund av de ovissa framtidsutsikterna för smörexporten, ehuru en sådan reklamverksamhet, även om den får en stor omfattning, dock icke kan vara till fyllest.

Tanken på en frivillig överenskommelse mellan Svenska mejeriernas riksförening och margarinindustrien angående begränsning av margarinproduktionen har inom vissa kretsar diskuterats och varit föremål för intresse. I vissa länder ha genom statens försorg sådana åtgärder vidtagits för att minska margarintillverkningen. Ett försök bör enligt vår mening göras även i vårt land. Det torde närmast tillkomma Kungl. Maj:t att taga initiativet till förhandlingar mellan de nämnda parterna i syfte att söka uppnå en sådan överenskommelse. Skäl finnas antaga att margarinindustriens företrädare själva komma att inse, att en begränsad margarinproduktion förr eller senare blir ofrånkomlig.

På senare tid har man kunnat konstatera, att de norrländska jordbrukarna på många håll betrakta det statliga stödet åt jordbruket som åtgärder, ägnade endast för lantmännen i de mellersta och södra delarna av landet, medan däremot Norrlands jordbruk icke skulle ha någon nytta av detsamma. Huru oriktig till väsentlig del en sådan uppfattning än är, emedan man måste betrakta vårt jordbruk som en helhet, kan det dock icke bestridas att de norrländska jordbrukarna kämpa med stora svårigheter, vilka för Norrbottens del ytterligare skärpas på grund av importen av fodervaror och andra produkter från Finland. Över huvud taget torde man kunna påstå, att jordbruket i de norrländska länen i många avseenden skiljer sig från de sydliga länsdelarnas och är av en så stor betydelse för folkförsörjningen där uppe, att statsmakterna böra på ett helt annat sätt än förut ägna uppmärksamhet åt de speciella jordbruksintressena där, detta icke minst med hänsyn till nödvändigheten av att de norrländska jordbrukarna skola ha förståelse för och känna solidaritet med sina yrkesbröder i de sydligare delarna av landet. Den av Kungl. Maj:t föreslagna statliga jordbruksnämnden bör därför verkställa en allsidig undersökning av de norrländska jordbruksfrågorna och på grundval av dessa framlägga förslag till särskilda stödåtgärder.

Med stöd av vad här ovan anförts föreslå vi,

- dels* att riksdagen för sin del måtte besluta
- att inlösningspriset för höstvetet fastställes till lägst 18 kronor för deciton och för vårvetet samma pris jämte nu gällande pristillägg samt för råg till lägst 17 kronor för deciton;
- att för vetet och råg samt därav beredda produkter

bestämmas en införselavgift av lägst fem kronor för deciton;

att av veteavgiftsmedel anvisa ett anslag för budgetåret 1935/1936 på 5,000 kronor till Sveriges utsädesförening för undersökningar rörande nya grunder för kvalitetsbestämningen av vete;

dels att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning rörande möjligheterna att genom minskad utmalningsprocent vid mjöltillverkningen söka motverka uppkomsten av överskott på brödsäd;

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om bemyndigande för Kungl. Maj:t att förordna om inblandning av 10 procent smör i margarin;

att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att Kungl. Maj:t tager initiativ till förhandlingar mellan Svenska mejeriernas riksförening och margarinindustrien i Sverige i syfte att åstadkomma en frivillig överenskommelse om begränsning av margarinproduktionen;

att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en allsidig utredning av de norrländska jordbruksfrågorna och att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen de förslag vartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 27 april 1935.

John Gustafsson
i Välsnäs.

Alf Meyerhöffer.

C. Gösta Jacobsson.
